

Han vil redusere kjøpekraften din med 90 prosent. Han vil du skal jobbe bare én dag i uka. Motstandere kaller ham **økofascist**, men med sitt gutteaktige smil fremstår Øystein Dahle (70) som uskylden selv.

Livsglad dommedagsprofet

REPORTASJE

ØYSTEIN DAHLE

Han er slank, sprek og overraskende høyreist. Strikkejakka og mappa med håndskrevne ark gir ham en utstråling av nøkternhet.

Øystein Dahle er oljedirektøren

OPTIMIST: Øystein Dahle er urokkelig optimist, til tross for at han daglig utsetter seg for deprimerende lesning

som i midten av 50-årene viet sitt liv til kamp for miljøet og fremme av friluftslivet.

– For ti år siden ønsket jeg å være lavmælt, forteller han på vei ut mot et turområde nær hans hjem i Bærum.

– Jeg ville ikke skremme noen, men snakke ut i fra en logisk erkjennelse av at noe må gjøres. Men så ble ikke noe gjort.

Nå tar han atskillig hardere i. Den tidligere oljedirektøren tror oljefondet og aksjemarkedet er visket vekk om 20 år, og er ganske sikker på at 100 millioner flyktninger vil invadere Norge i løpet av de nærmeste årene. Dahle antar at dette vil være blant de minste problemene vi vil møte. Klimaproblemene er bare et symptom, og ikke det egentlige problemet. Det egentlige problemet er enda større.

Økonomer avfeier påstandende hans som oppspinn og spekulasjoner. Selv tar han lett på kritikken. Fram til 1995 jobbet han i Esso, og han mener å vite hva han snakker om hva økonomi og næringsliv angår.

Han har vært styreleder i Worldwatch Institute gjennom mange år. Organisasjonen har hovedsete i USA, og gir hvert år ut en «State of the world»-rapport. Nationen brukte en gang en av disse rapportene som utgangspunkt for forsiden «Dommedag bekreftet».

Dahles engasjement går i mange

ØYSTEIN DAHLE

■ Født 18. mars 1938 i Trondheim.

■ Ekspert på energispørsmål og miljøvern, populær foredragsholder.

■ Vokst opp i Drammen, nor på Slepanden i Bærum.

■ Utdannet kjemiingeniør.

■ Jobbet i Esso 1963–1995.

■ Styreleder i Den Norske Turistforening 1994–2003, Worldwatch Institute siden 2002, Friluftslivets fellesorganisasjon.

■ Gift med regjeringsråd Nina Frisak, far til forfatter Gro Dahle.

retninger. I mange år har han vært aktiv både i Friluftslivets Fellesorganisasjon og i Turistforeningen. Han avlegger hvert år nærmere 7000 km for egen maskin, hovedsakelig gjennom gange og skigåing. Han står opp rundt klokka seks hver morgen, gjerne etterfulgt av en lang gåtur.

– Å gå gir god tid til å tenke. Mange pussige tanker kan melde seg. Og de fleste bilturer er jo kortere enn seks kilometer, sier friluftsentusiasten for å understreke at vi langt på vei kan klare oss uten bil.

Selv har han ikke kjørt bil på tre år.

Vi står nedenfor Tanum Kirke, og skuer utover Sandvika og Oslofjorden. Dahle peker ned på blokkbebyggelsen.

– Dette er det tettest befolkede område i Norge, og se så mange trær!

Han er tilfreds med livet, og sier han aldri har hatt en dårlig dag. Gleden kan virke overraskende tatt i betraktning at han daglig befatter seg med temaer som sender mange ut i sjokk, apati eller fornektelse. Det dreier seg om global oppvarming, det stadige tapet av dyrkbar jord, synkende grunnvann og alle menneskene som dør av sult hver dag. Arter som dør ut, polene som smelter. Allikevel holder han motet oppe. Hvordan?

Han svarer ved å sitere Piet Hein:

– Pessimistene er de reneste tåper, de tror på det motsatte av hva de håper. Nei, de optimister som livet beror

ÅPNET ÅRET: Sammen med daværende miljøvernminister Knut Arild Hareide og dronning Sonja åpnet Øystein Dahle Friluftslivets år 2005.

FOTO: SCANPIX

Den individuelle fornuften er sterkt utviklet, men

► på, er de som håper på noe de tror på.

«**Be worried.** Be very worried.» Dahle viser smilende fram forsiden til en utgave av magasinet Time fra 2006, som viser en isbjørn på et lite isflak. Selv blir han ofte anklaget for å være for blid. Dahle gledet seg over forsiden, men ikke underoverskriften «Earth at the tipping point».

– Det kan lett tolkes som at det nå ruller videre av seg selv, og det er for sent å endre kurs. Jeg nekter å akseptere at vi er der, sier han bestemt, og forklarer hvorfor den avbildede isbjørnen har trangt om plassen.

– I løpet av et år smelter det et isareal i nord tilsvarende Norge, Sverige og Finland til sammen. Isflakene gjør at solen blir reflektert, men når de forsvinner blir 70 prosent mer sol absorbert av havet.

Samtidig mener han tap av jordsmonn er et større problem enn klimaendringene, og synes det er horribelt at så mye dyrket mark går med til å dyrke fôr til kjøttproduksjon, når vi kunne

ha produsert mat til langt flere. Han foreslår at det i Norge satses mer på elg og reinsdyr, slik at vi i større grad får utnyttet utmarksområdene.

– Jeg tror på mangedobling av inntekt fra vilt, bare man forstår grensene for forsvarlig drift, sier Dahle, som mener bonden vil bli den viktigste yrkesgruppa i fremtiden. Deretter kommer læreren og politikeren. Han har stor respekt for norske bønder, og mener det ikke finnes noen annen yrkesgruppe som er like opptatt av problemstillingene han selv brenner for, slik som for eksempel å sikre jordsmonnet.

Han mener vi må gå fra *cowboyøkonomi* til *romskipøkonomi*. Der cowboyen tror verden består av en uendelig mengde ressurser, innser astronauten at vi lever innenfor et lukket system der vi må være forsiktige i vår ressursbruk.

– For eksempel er ikke atmosfæren tjuvkere enn lakken på en globus, sier han for å illustrere hvor skjørt alt er.

– Menneskeheten har gått igjennom tre sjokk. Det første var at jorda ikke var flat, det andre var at jorda ikke var universets sentrum. Det tredje sjokket, som vi må ta inn over oss nå, er at jorda er liten, sier Dahle, som tror vi står ved et veiskille.

– **Er det mulig å styre utviklingen?**

– Norge er et rikt, men lite land. Folket er velutdannet, og vi er relativt selvstendige. Men vi er i et avhengighetsforhold til fremtiden. Vårt levesett avhenger av at ting holder seg relativt stabilt, slik at vi får nedbetalt gjeld.

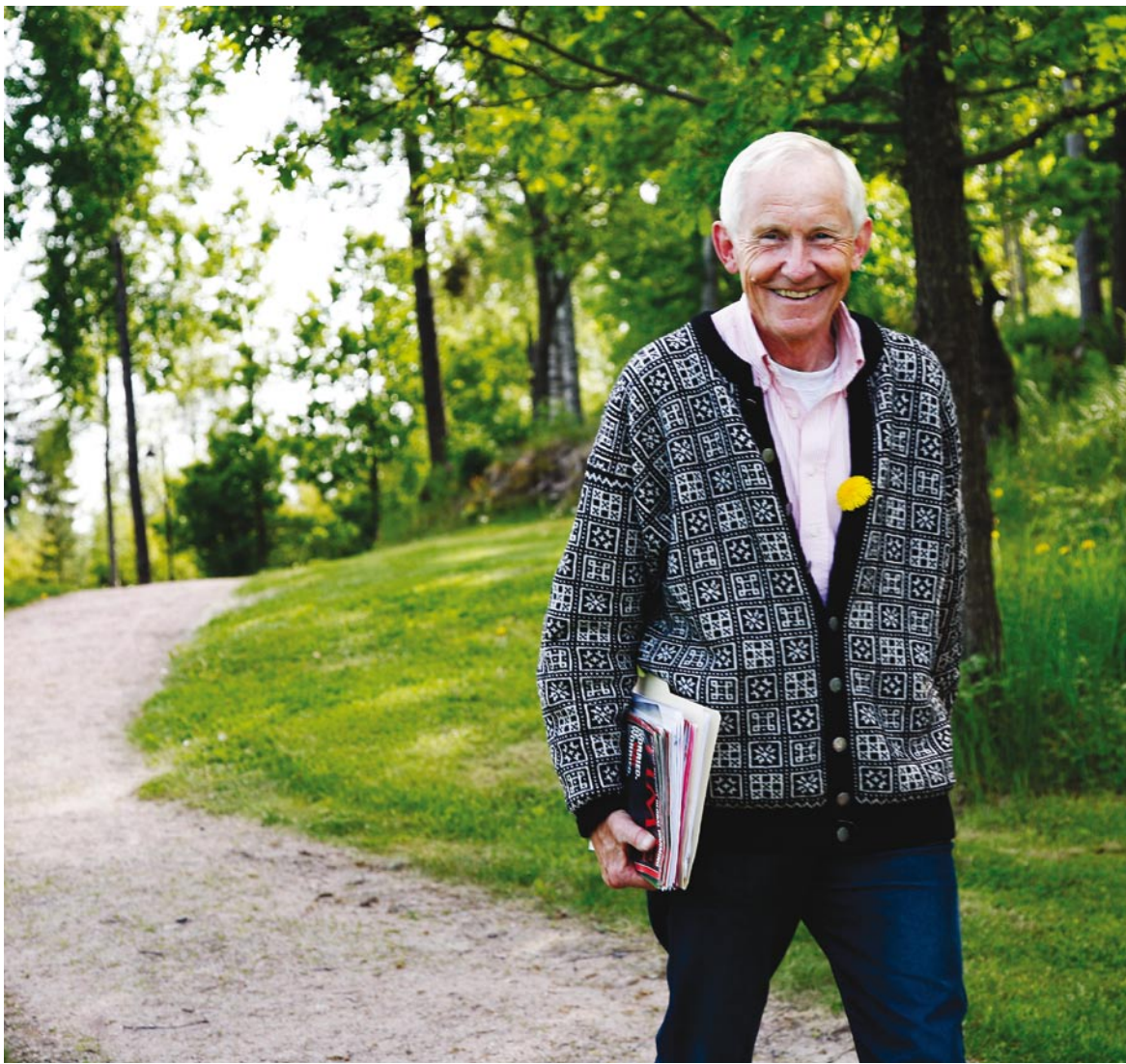
Parallelt med at vi har blitt rikere og fått tilgang til mer informasjon, har vår følelse av knapphet og vår uvitenhet overraskende nok økt tilsvarende, mener Dahle.

– Jo mer livsviktige spørsmål vi står overfor, jo mer skuer vi vår egen navle. Jeg mener løsningen er at vi lærer oss gleden ved å klare oss med mindre. Enkelhet er trusselen mot dagens system, sier mannen i hjemmestrikket ulljakke, og nevner også behovet for en felles fornuft.

– Den individuelle fornuften er sterkt utviklet, men den kollektive synes å dø en langsom død.

Han viser ingen trang til å fortelle all verdens om sitt personlige liv, og påstår han ikke har så mange morsomme historier å fortelle. Hvor mye han gikk ned i lønn da han sluttet i Esso? Han mener det blir en avsporing og at man lett mister hovedpoenget om slike spørsmål vektlegges. Han svarer bare i bruddstykker på personlige spørsmål. Derimot kan han snakke i det vide og det brede om sitt engasjement.

Trodde du hans følelser for miljøet ble vekket da han sluttet i Esso, tar du feil. Engasjementet startet allerede på midten av 60-tallet. Han håpet å kunne gjøre noe godt ved å forandre oljeindustrien. Han ble ikke overrasket over oljekrisa i 73, men hadde snarere forutsagt den. Ingen trodde ham. Under et møte i 1973 uttalte han at «araberne gjør oss en tjeneste», noe avisene fikk med på forsiden dagen etter. Han fikk telefon fra ledelsen i Esso.

FRILUFTSMANN: Dahle var i mange år styremedlem i Den Norske Turistforening, og går tre timer hver dag. 17. mai talte han ved Hardangerjøkulen for 1500 tilhørere.

den kollektive synes å dø en langsom død.

– Du må dementere dette, fikk han beskjed om.

– Nei, dette er en forbausende nøyaktig gjengivelse. Araberne gjør at vi får øynene opp for en viktig problemstilling, svarte han.

I dag er 70-åringen like aktiv som noen gang. Dagen før vårt intervju sto han opp klokka seks for å rekke flyet til Stavanger for å holde foredrag. Så var det en rekke møter i Oslo før han fikk tumlet seg i seng ved midnatt.

Selv sier han at han bare gjør det han synes er morsomt.

Han minnes en konferanse i Lofoten.

– Jeg satt ved siden av Gorbatsjov. Willoch var en av de som talte, og temaet var «skygger over kapitalismens framtid». Willoch er en flott kar, sier Dahle, og mener alvor i situasjonen understrekes når en høyremann holder et slikt foredrag.

Dahle har også stor sans for Al Gore og hans måte å presentere klimaproblemene på. Men han etterlyser løsningene i Gores framstilling. Det konfronterte han Gore direkte med.

– Er det fordi du ikke tror folk er klar for det, at det vil bli for mye for dem, spurte Dahle.

– Ja, svarte Gore.

Dahle har sagt at en del av den store løsningen er at kjøpekraften vår må reduseres med 90 prosent. Etter det utspillet ble han karakterisert som en økofascist.

– **Mener du det bokstavelig?**

Spørsmålet får Dahle til å dra på det. Vi er ved kjernen av problemet. Han mener det er den økonomiske veksten som er den underliggende sykdommen til klodens store problemer. Han forteller at han regner det som sannsynlig at det økonomiske systemet vil kollapse.

– Den mest interessante utfordringen er å erstatte den nåværende modellen med et alternativt økonomisk system. Det nåværende prioriterer vekst, som om det var en naturgitt prosess. Vekst er det som karakteriserer kreft. Vekst i et lukket system har sine begrensninger. Vi kan ikke tillate oss å vokse når vi er overvoksne, sier han.

Det å redusere forbruksnivået vil minske spenningene mellom folk, mener Dahle og viser til meningsmålinger som forteller at vi blir stadig mindre tilfredse på tross av økt materiell velstand.

Og mannen fra oljebransjen går samtidig til angrep på sitt tidligere produkt.

– Vi må avvikle alle fossildrevne aktiviteter. Jeg kan ikke se hvordan vi skal klare å kombinere en fortsatt ekspansjon med en dramatisk reduksjon av CO₂-utslipp. Og dette har vi ikke engang begynt å gripe fatt i! Vi har egentlig ikke tid. Vi har begynt for seint. Albert Einstein sa for femti år siden at «den verden vi har skapt med vår måte å tenke på, har alvorlige problemer som ikke kan løses ved å tenke på samme måte.» Han sa at problemet ikke er fabrikkpipene. Problemene er i våre hoder. Der ligger den største barrieren.

■ **TEKST: ANDREAS AUBERT**

andreas.aubert@nationen.no

■ **FOTO: JON LUNDELL**

MITT YNDLINGSREDSKAP

MOBILTELEFON

SINT: Anita Bøygard vurderer å lage en kupunk-sang om mobiltelefoner.

Mobilt sinne

Anita Bøygard slapp nylig plata «Røre ved deg» sammen med sin søster, under navnet Bøygard. Hun har mye dårlig erfaring med mobiltelefoner, og er ikke fremmed for å lage en «ordentlig sinnasang» om temaet. Den ville bli en kupunk-låt. Hun spiller i punkband på si, og kupunk er punk med bygdeelementer.

– Sangen ville tatt for seg alt fra abonnement til kvaliteten på mobilen. En veldig rocka låt, ingen stillferdig ballade, sier hun.

Anita hadde nemlig problemer med sin forrige mobil, som hun kjøpte inklusive abonnement, og i en periode måtte hun betale på to abonnementer, selv om bare det ene virket.

– Jeg har dårlig mobil-karma. Men nå er jeg helt avhengig av mobilen. Det er mitt viktigste redskap ved siden av pc-en.

– **Bruker du headset?**

– Nei, og jeg blir veldig varm på ørene. Jeg har ikke tenkt noe særlig på om det er farlig eller ikke, men pleier å bytte en del fra øre til øre.

– **Når fikk du din første?**

– I 1996, kanskje enda seinere, og den var like stor som en walkietalkie.

– Etter hvert kuttet jeg ut hjemmetelefon, og brukte bare mobil. Jeg er ikke så glad i å snakke i telefon, men synes sms er genialt. Siden rundt 2000 har jeg ikke hatt fasttelefon, jeg liker heller å møte folk.

– **Blir du mer rastløs av mobil?**

– Ja, det tror jeg nok. Jeg legger ofte telefonen bort litt, for eksempel på kveldstid. Det er en uting at man alltid skal være tilgjengelig.

Da hun heter Anita, står hun ofte først på telefonlisten til mange av sine bekjente.

– Derfor har jeg fått mange samtaler fra folk som er ute og går, som har glemt å slå på tastelåsen. Jeg hører folk snakke med hverandre. Jeg roper, og det er ingen respons.

■ **ANDREAS AUBERT**

andreas.aubert@nationen.no